

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ

Калмикова Юлія Олександрівна

Суддя,

*Шевченківський районний суд в м. Чернівці
м. Чернівці, Україна*

В умовах, коли держава стала на шлях демократичних реформ та інтеграції до європейської спільноти, особливо гостро постають питання належного забезпечення прав, свобод та інтересів приватних осіб. Саме приватні особи, їх права та свободи є основою людиноцентристської концепції розвитку держави і, як наслідок, потребують свого законодавчого закріплення та механізму їх реалізації, а у випадку порушення – належного правового захисту. З метою виконання вищенаведеного держава створює систему інститутів, на які покладаються завдання щодо забезпечення безпеки приватних осіб, захисту їх прав, свобод та інтересів, створення стану захищеності життєво важливих інтересів суспільства [9, с. 181-184].

В у статті 17 Конституції України зазначено, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [1; 4, с. 13-19].

На важливість правоохоронної функції вказують також положення Конституції України, в яких встановлено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини, а також захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її державної, економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави. Належна реалізація цих функцій є основою для подальшої розбудови України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави [5, с. 4].

Конституція України віднесла до найважливіших функцій держави забезпечення прав та свобод людини, соціальний, правовий та економічний захист громадян. Згідно статті 1 Конституції України, Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. На думку Цветкова В.В., яку ми поділяємо, конституційна норма про Україну як правову державу набуває сенсу лише тоді, якщо на державному рівні «об'єктивно реалізується функція охорони і захисту людини як особистості, її прав, властивого їй прагнення до забезпечення власної гідності і свободи» [13, с. 295].

Конституція України гарантує забезпечення прав та свобод особи, соціальний, правовий та економічний захист громадян. Зокрема, згідно ст. 3 Конституції України «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю...». Якщо правоохоронна функція не реалізується взагалі, або ж реалізується неналежним чином, то положення ст. 3 Конституції України перетворюються з конституційної норми на звичайну декларацію про наміри [1].

Як наслідок, конституційне гарантування прав та свобод людини і громадянина як основних цінностей держави зумовлює їх верховенство стосовно цінностей публічно-правового характеру та визначає зміст публічного адміністрування [12, с. 103-107]. Сама ж реалізація зазначених конституційних положень значною мірою залежить від організації системи інститутів публічного адміністрування суспільних відносин, їх завдань та функцій [12, с. 103-107].

Правоохоронна функція дуже тісно пов'язана із зобов'язаннями держави у сфері прав людини, і тому є дуже важливою. Вона є одним із головних напрямів досягнення верховенства права в Україні, що своєю чергою є важливою ознакою правової держави та займає головну роль у системі функцій демократичної держави. Ефективне виконання цієї функції є індикатором забезпечення гарантій держави з дотримання прав та свобод людини, які являють собою визначальну спрямованість держави. Навпаки, не забезпечення державою правопорядку є руйнуванням фундаменту відносин, на яких будується демократичний напрям розвитку країни [7, с. 33-36].

Право виступає мірилом людських поведінки, забезпечує соціальну, політичну та організаційну спрямованість публічного адміністрування, закріплює модель бажаної / належної поведінки, визначає права, свободи та обов'язки приватних осіб та компетенцію інститутів публічного адміністрування, підтримує належну організованість суспільства.

В рамках обраної теми дослідження представляє інтерес саме адміністративно-правовий механізм забезпечення реалізації правоохоронної функції.

Важливою сферою публічного адміністрування, яка потребує адміністративно-правового регулювання, є сфера реалізації правоохоронної функції. Ефективна реалізація правоохоронної функції потребує удосконалення механізму її реалізації шляхом підвищення ефективності кожної його складової. Саме тому актуальним залишається питання дослідження природи адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронних функцій, визначення ролі його основних елементів, розробка та реалізація перспективних шляхів удосконалення всіх компонентів даного механізму, що в результаті повинно призвести

до підвищення ефективності реалізації правоохоронних функцій держави в цілому [3, с. 218-226].

Під адміністративно-правовим механізмом забезпечення реалізації правоохоронної функції слід розуміти безперервну діяльність суб'єктів адміністративного права у сфері публічного адміністрування зі створення правових умов закріплення, реалізації, гарантування, охорони та захисту прав і свобод осіб та їх груп [11]. Він представлений сукупність адміністративно-правових засобів, застосування яких створює необхідні умови для ефективної діяльності інститутів публічного адміністрування щодо реалізації правоохоронних функцій держави, результатом якого є забезпечення охорони та захисту прав, свобод та законних інтересів приватних осіб, пониження рівня криміналізації суспільства, підвищення рівня довіри населення до інститутів публічної влади.

На думку Безпалова О.І. [3, с. 218-226] та Харченко В. М. [11] до числа основних елементів адміністративно-правового механізму забезпечення реалізації правоохоронних функцій необхідно віднести: 1) нормативна складова (*норми адміністративного права, які регламентують особливості реалізації правоохоронних функцій держави*); 2) інституційна складова (*суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави (органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та громадськість)*); принципи забезпечення реалізації правоохоронної функції держави; правовідношення, які виникають у зв'язку з реалізацією правоохоронної функції; праворозуміння і правову культуру як невідомий атрибут ефективної реалізації правоохоронної функції; форми та методи реалізації правоохоронної функції; ресурсна складова (кадрове, інформаційне, матеріальне, технічне забезпечення тощо).

Шай Р. Я. відзначає, що від рівня забезпечення правоохоронної функції юридичними, інтелектуальними, матеріально-технічними ресурсами залежить і ступінь захищеності людини та суспільства загалом [14, с. 3]. Водночас, якщо розглядати ці елементи крізь призму адміністративно-правового регулювання, особливої уваги потребує дослідження питань визначення кола суб'єктів забезпечення реалізації правоохоронної функції, нормативного забезпечення їх діяльності та застосування норм адміністративного права цими суб'єктами [5].

Отже, дослідження природи адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави дозволяє більш детально з'ясувати специфіку функціонування окремих суб'єктів реалізації цієї функції держави, особливості досягнення поставлених перед ними завдань, визначити взаємозв'язок і взаємодетермінованість суб'єктів. Наявність дієвого адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави дозволить, по-перше, визначити, хто

цю функцію реалізує, по-друге, з'ясувати ключові ідеї, які мають забезпечити єдність механізму, по-третє, визначити, яким чином увесь цей механізм має працювати.

Література:

1. Конституція України прийнята. *Голос України від 13.07.1996.* № 128.

2. Баштанник В. Трансформація адміністративного управління в контексте сучасних принципів менеджмента. *Modern management review. Quarterly, Volume XXI (January-March), Research Joral* 23 (1/2016). 2016. Р. 31-43.

3. Безпалова О.І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: сутність і структура. *Наукові праці Національного університету Одеська юридична академія.* 2015. Т. 15. С. 218-226.

4. Белов Д.М. Правоохоронна функція держави: роль та місце органів прокуратури. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право.* Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Т.1. Вип. 76. С. 13-19.

5. Загуменна Ю.О. Реалізація правоохоронної функції держави органами внутрішніх справ України: дис. ... к.ю.н.: спец. 12.00.07. Харків, 2011. 225 с.

6. Панкевич О.З. Соціальна держава: до загальнотеоретичної характеристики. *Бюлетень Міністерства юстиції України.* 2004. № 2-3 (28-29).

7. Савицька Н.А. Правоохоронна функція держави та роль нотаріату в її реалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція.* 2019. Вип. 42(1). С. 33-36.

8. Сенчук В.В. Поняття та ознаки демократичної держави: теоретико-правовий аспект. *Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України,* 2009. Вип. 44.

9. Сердюк А.М. Патрульна поліція як суб'єкт реалізації правоохоронної функції держави. *Прикарпатський юридичний вісник.* 2016. Вип. 1. С. 181-184.

10. Теремецький В.І. Поняття адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2012. № 1. С. 50-54.

11. Харченко В.М. Правоохоронна функція держави як суб'єкт адміністративно-правового забезпечення. *Науковий вісник публічного та приватного права: Зб.наук.праць.* Вип 6. Т. 4. К., 2017. 344 с.

12. Хоміч Ю.Г. Правоохоронна функція сучасної демократичної держави: публічно-правовий аспект. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права.* № 5.2021. С. 103-107.

13. Цветков В.В. Демократія – Управління – Бюрократія: в контексті модернізації українського суспільства. К., 2001.

14. Шай Р.Я. Правоохоронна функція правової держави: теоретико-практичні аспекти: автореф. дис. ... к.ю.н.: спец. 12.00.01. Л., 2012. 20 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-70>

ПУБЛІЧНА АДМІНІСТРАЦІЯ У МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ: ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Коваль Анна Миколаївна

*кандидат юридичних наук, старший викладач,
кафедри державно-правових та гуманітарних наук,
Навчально-науковий гуманітарний інститут*

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Право на медичну допомогу є одним із фундаментальних прав людини, закріплених у численних міжнародних та національних правових актах, зокрема у Конституції України (ст. 49) [1]. Ефективна реалізація цього права є не лише запорукою фізичного та психічного благополуччя громадян, але й важливим чинником соціально-економічного розвитку держави. Ключову роль у забезпеченні цього права відіграє публічна адміністрація, яка через систему своїх органів та інститутів здійснює управління у сфері охорони здоров'я, формує та реалізує державну політику, контролює дотримання стандартів та забезпечує доступність медичних послуг для населення.

Право на медичну допомогу є багатограним поняттям, що охоплює не лише право на отримання медичних послуг у разі потреби, але й право на профілактику захворювань, доступ до інформації про стан свого здоров'я та якість медичної допомоги, а також право на відшкодування шкоди, завданої неналежним медичним обслуговуванням. На міжнародному рівні право на здоров'я та медичну допомогу закріплено у Загальній декларації прав людини (ст. 25) [2], Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права (ст. 12) [3] та інших міжнародних документах. Ці акти встановлюють зобов'язання держав вживати заходів для забезпечення найвищого досяжного рівня фізичного та психічного